



سرشناسه:	شفیعی، عباس، ۱۳۴۶ - Shafiee, Abbas
عنوان قرارداد:	سبک رهبری امام خمینی <small>علیه السلام</small> ، ترکی
عنوان و نام پدیدآور:	İmam Humeyni'nin Liderlik Tarzı/ Abbas Şefii; Çeviri Alptekin Dursunoğlu.
مشخصات نشر:	Qum: Al-Mustafa International Translation and Publication Center 1393 =2014
فروست اصلی:	مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>صلی الله علیه و آله</small> پ/۱۴۸/۱۳۹۳
فروست فرعی:	نمایندگی ترکیه ۲
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۹۰۴-۵
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
یادداشت:	ترکی استانبولی.
موضوع:	خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۸ - ۱۲۷۹. -- دیدگاه درباره سیاست و حکومت
موضوع:	رهبری (اسلام): رهبری سیاسی -- ایران: رهبری
موضوع:	ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- رهبری
شناسه افزوده:	دورسون اوغلو، آلپتکین، ۱۹۶۵ - م.
شناسه افزوده:	Dursunoglu, Alptekin
رده بندی کنگره:	DSR ۱۵۶۴/۹ش۷۵۰۴۹۲ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی:	۹۵۵ /۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی:	۳۵۹۷۷۲۶

# İmam Humeyni'nin Liderlik Tarzı

Dr. Abbas Şefii

Çeviri  
Alptekin Dursunoğlu



Uluslararası El-Mustafa (s.a.a)  
Tercüme Ve Yayın Merkezi

## İmam Humeyni'nin Liderlik Tarzı

**Yazar:** Dr. Abbas Şefii

**Çeviri:** Alptekin Dursunoğlu

**Baskı tarihi:** 2014

**Yayın:** Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi

**Baskı:** Narencistan - Tehran

**Tiraj:** 300

**ISBN:** 978-964-195-904-5

### سبک رهبری امام خمینی

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ  
تیراژ: ۳۰۰  
چاپ: نارنجستان  
قیمت: ۱۱۵۰۰۰ ریال

نویسنده: عباس شفیعی  
مترجم: آبتکین دورسون اغلو  
زبان: ترکی استانبولی  
چاپ اول: ۲۰۱۴ / م / ۱۳۹۳ ش / ۱۴۳۵ ق

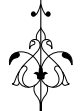
© Kıtabın bütün hakları yayıncıya aittir.

- IRAN, Tehran, İnkılab Cad. Vesali Şirazi ve Kudüs caddesi arasında, Osku sok. No: 1003.  
Tel: +98 21 66978920
- IRAN, Qom, Şehitler Meydanı Hüccetiye Cad. Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi.  
Tel: +98 25 37839305-9
- IRAN, Qom, Muhammed Emin Bulvanı Salarya yol ayrımı Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Satış Ve Basın Bürosu. Tel: +98 25 32133106 fax: +98 325 2133146

[www.pub.miu.ac.ir](http://www.pub.miu.ac.ir)

[miup@pub.miu.ac.ir](mailto:miup@pub.miu.ac.ir)

**Bu eserin hazırlanmasında katkıda bulunanlardan teşekkür ederiz.**

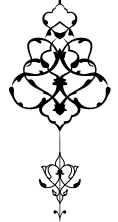


## İçindekiler

› Başlarken.....	9
› Önsöz.....	13
<i>Konunun Ele Alınmasının Gerekliği.....</i>	14
<i>Araştırmanın Öncesi.....</i>	15
<i>Kitabın Kurgusu.....</i>	15

### BİRİNCİ BÖLÜM Genel Çerçeve ve Kavramlar

› Giriş.....	19
A) Terminoloji.....	20
1- <i>Tarz (Style) Kavramı.....</i>	20
2- <i>Yöneticilik [Management] Kavramı.....</i>	21
3- <i>Liderlik (Leadership) Kavramı.....</i>	22
4- <i>Liderlik Tarzı (Style Of Leadership).....</i>	23
5- <i>İmam Humeyni'nin Liderliğindeki Tarzları Tanımak.....</i>	25
B) İslam'da Liderlik.....	27
C) İmam Humeyni'nin Liderliğinin Temeli Olarak Velayet-i Fakih....	30
D) Eşsiz Bir Lider ve Yönetici Olarak İmam Humeyni.....	33
E) Kitabın Metodolojisi.....	36
› Bölümün Özeti.....	37
› Bölüm Soruları.....	39



## İKİNCİ BÖLÜM

### Araştırmanın Üslubu; Liderlik İncelemeleri

› Giriş .....	43
A) Liderlik Araştırmalarında Muhtelif Yaklaşımlar.....	44
1- Geleneksel Yaklaşım (Traditional Approach) .....	44
2- Davranışsal Yaklaşım (Behavioral Approach) .....	47
B) Liderlik Teorileri ve Modelleri.....	53
1- Yöneticilik Sistemleri.....	54
2- Yöneticilik Şebekesi.....	56
3- Liderlik Davranışı Süremi .....	57
4- Feidler'in İktiza Teorisi .....	59
5- Durumsal Teori.....	60
6- Güzergâh- Hedef Teorisi .....	62
Davranışsal ve İktizai Modellerin Değerlendirilmesi .....	63
C) Yeni Araştırmalar.....	65
1- İkili Dikey İlişki Modeli (V.D.L.) .....	65
2- Çok Yönlü İlişki Modeli (M.L.M).....	66
3- Değiştirici Liderlik Modeli.....	67
4- İsnat Edici Liderlik Teorisi .....	68
5- Karizmatik Lider Teorisi .....	69
6- Takım Lideri Teorisi.....	71
7- Basiretli Liderlik.....	73
8- Liderlikte Alternatiflik ve Haleflik Modeli.....	76
› Liderlik Teorileri İle İlgili Toplu Bir Değerlendirme ve Analiz.....	78
› Bölümün Özeti.....	82
› Bölüm Soruları .....	83

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### İmam Humeyni'nin Liderlik Yaklaşımı ve İslami Liderlik Modelinin Özellikleri

› Giriş .....	87
İmam Humeyni'nin Liderlik Yaklaşımı .....	87

İmam Humeyni Açısından Liderlik Kavramları .....	88
1- Liderlik Hizmet; Lider İse Hizmetçi .....	88
2- Liderlik, Kardeşlik; Lider de Kardeş Demektir .....	94
3- Liderlik Fedakârlık, Lider de Fedakar Demektir .....	95
4- Liderlik Basiret, Lider De Zeki ve Basiretli Kişi Demektir .....	97
İslam Kültüründe Liderlik Modeli .....	100
1- Zamani Tanımak .....	101
2- Hedefe İnanç .....	103
3- Halkı Tanımak .....	108
4- Adaletçilik .....	112
5- Liderlik Cazibesi .....	116
6- Liderin Öncülüğü .....	119
İmam Humeyni'ye Göre Liderlerin ve Yöneticilerin Özellikleri .....	122
1- Tezkiye, İman ve Takva .....	123
2- Sade Yaşama .....	126
3- Özgüven .....	127
4- Sabır ve İstikamet .....	131
İmam'ın Liderlik Modeli ve Liderlik Teorileri .....	132
› Sonuç ve Genel Tahlil .....	139
› Bölümün Özeti .....	140
› Bölüm Soruları .....	141

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### İmam Humeyni'nin Liderlik Modeli

Kalpler Üzerinde Yöneticilik Kavramı .....	146
Kalpler Üzerinde Yöneticilik Kurmanın Şartları .....	148
Liderlikte Kalpler Üzerinde Yöneticilik Modeli .....	150
Kalpler Üzerinde Yöneticiliğin Önemli Unsurları .....	152
1- Liderin İlahi Motivasyonu .....	152
2- Liderin Mükellefiyet Eksenliliği .....	169
3- Liderin Halkçılığı .....	179

Kalpler Üzerine Yöneticilik Modelinde Lider ve Yöneticilerin Halkla İlişkisi.....	182
<i>Ters Piramit Örgütlenmesinde Halkçı Liderler ve Yöneticiler</i> .....	185
<i>Ters Piramit Örgütsel Modelinde Yöneticilerin Hayırhahlığı</i> .....	187
Kalpler Üzerine Yöneticilikte Milletın Özellikleri.....	189
1- İman ve İçsel Değişim.....	190
2- İslamcılık.....	191
3- Uyanış, Dini ve Siyasi Gelişme .....	192
4- Dünyanın Mustazaf Milletlerine Örneklık .....	193
› Bölümün Özeti.....	200
› Bölüm Soruları .....	201

## SONUÇ

## İmam Humeyni'nin Liderlik ve Yöneticiliğine İlişkin Özel Konular

A) Bazı Lider ve Yöneticilerin Gözüyle İmam Humeyni'nin Yöneticiliği.....	205
1- İslam Devrimi Lideri Ayetullah Hamenei'nin Hatıraları.....	205
2- İmam Humeyni Döneminin Başbakanının Hatırası .....	207
3- Ordunun Şehit Bir Komutanının Hatırası,.....	211
4- Bir Askeri Komutanın Hatırası .....	213
B) İmam Humeyni'nin Çeşitli Meselelerdeki Liderlik Tarzının Tahlili.....	215
1- Geçici Hükümet.....	216
2- Beni Sadr'ın Cumhurbaşkanlığı .....	221
3- Amerikan Casusluk Yuvasının İşgal Edilmesi.....	225
4- Salman Rüşdi'nin İrtidatı .....	228
5- İmam Humeyni'nin Gorbaçov'a Gönderdiği Mektupla İslam'ın Evrenselliğinin Söz Konusu Edilmesi.....	233
› Sonuç.....	237
› Sorular.....	239
› Kaynakça.....	241





# Başlarken

İmam Humeyni, yüce ilahi düşünce ve inanç yapısıyla liberal kapitalist ve Marksist-sosyalist madeci ekol ve ideoloji arasında sıkışan dünya toplumuna yeni bir bakış açısı sunup, fikir dünyasında eşsiz bir dönüşüm ve inkılap yarattı. Batılı liberal kapitalist düşünce 20. yüzyılın son çeyreğinde ilhadi Marksist düşüncenin düşüşe geçmesinden sonra rakipsiz bir şekilde dünyaya hegemonya kurmaya başlayacağını sanıyordu. Fakat İmam Humeyni'nin düşüncesinin doğuşuyla birlikte liberal kapitalizm dünyadaki sultacı ve hegemonik düzenini tehlikede gördü. İmam Humeyni'nin özellikleri, onu dünyadaki diğer liderlerden ayırt edip, farklı ve üstün kılmıştır. İmam Humeyni'nin İslam inkılabı sürecinde ve zaferindeki rolü, sıradan bir liderinkinden çok farklıydı.

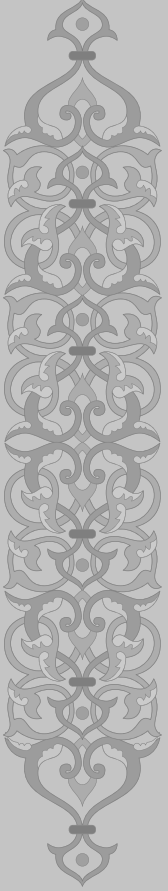
İmam'ın sadakat, açık sözlülüğü, yiğitliği, korkusuzluğu, uzlaşmazlığı, fedakârlığı, kararlı tutumu, İslam'a olan sonsuz aşkı, irfani yüce makamı, tevazu ve takvası, seçkin ilmi ve fihhi şahsiyeti, sade hayat tarzı onu örnek ve eşsiz bir lider kılmıştır. İmam Humeyni'nin bu üstün ferdi özellikleri bir yana, dünya özgürlükçü halklarına liderlik sembolüne dönüşmesinin nedeni, halkın imam Humeyni'yi İslami

kültür ve kimliğin yansıması, dünya müstebirliği, istibdat, zulüm ve diktatörlüğe karşı amansız mücadele abidesi olarak görmesiydi.

Nitekim İmam Humeyni'nin sürgünden İran'a geri dönüşünde milyonlarca insanın coşkuyla karşılaması ve vefat ettiğinde de milyonlarca insan tarafından ebedi istirahatgahına uğurlanması, bu gerçeği gözler önüne sermektedir. İmam Humeyni'ye göre, zorba iktidarın halka karşı güç kullanmasını engellemek için şiddete başvurulmamalı, silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetleri greve ve ordu saflarını terk etmeye çağrılmalı ve zorba iktidarın gücü içeriden çökertilmeli ve bu güçler halkın denetimine geçirilmelidir.

İmam Humeyni, şah döneminde silahlı mücadele başlatan bazı Müslüman gruplarla solcu grupların rejimi devirmek için silahlı mücadeleyi sürdürme tezini reddedip, halk kitlelerinin siyasi ve kültürel seferberliği ve halk yürüyüşlerini silahlı mücadele sürecine tercih ediyordu. Sonuçta İmam Humeyni'nin silahsız, etkin ve genel halk kıyımı görüşünün doğru mantıklı ve geçerliliği de ispatlandı. İmam Humeyni'nin Amerika emperyalizmi ve dünya siyonizminin işbirlikçisi, dikta Pehlevi saltanatına karşı mücadele stratejisi "kanın kılıca galebe çalması" tezine dayanıyordu.

İmam'ın liderliğindeki başarısın bir diğer sırrı ise, onun ilahi yükümlülükler olan bağlılığıdır. İmam Humeyni ilahi ve dini bilinç ve güçlü inançla bütünleşmişti. Nitekim sadece yükümlülükleri yerine getirme gereğini vurguluyordu ve Allah yolunda başarı ve yenilgiyi, hayat ve şehadeti, her hâlükârda zafer olarak nitelendiriyordu. İmam Humeyni'nin hareket felsefesi, dini ve şer'i yükümlülük ve mesuliyet icabı Allah'a tevekkül ederek harekete geçmekti. Bu yüzden İmam birçok siyaset adamının Şah rejimine ve uluslararası emperyalist destekçilerine karşı mücadele sürecindeki muhasebelerini, ileri sürdükleri neden-sonuç bağlantısını dikkate almıyordu.

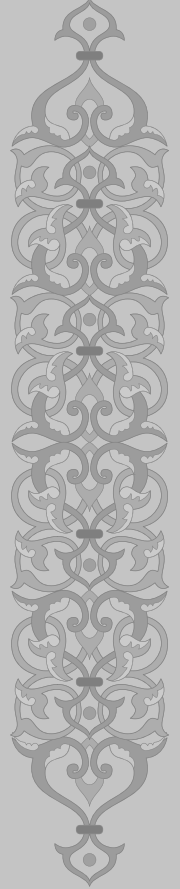


İmam Humeyni'nin diğeri bir özelliği, onun belirlediği hedefi gerçekteştirmek için izlediği kararlı ve yiğitçe m¼cadele tarzıydı ve o belirlediği hedef ve stratejilerin yabancı güçlerin himayesinden bağımsız bir şekilde y¼r¼t¼p, sadece Allah'a tevekk¼l edip, halk kitlelerinin önlenemez güc¼ne inanarak hareket etti.

Evet, İslam baharının gerçekteşmesinde en önemli etken halkın istemesi ve bu halka liderlik edecek üst¼n özellikli bir şahsiyetin bulunmasıdır. İmam Humeyni liderlik özelliklerini kendisinde bulunduran ve bu özellikleri İslami öğretilerle yoğuran ender şahsiyetlerdendir. Nitekim halk da her söz¼ne tabi olarak asla onu yalnız bırakmamış ve liderliği doğrultusunda büyük İslam İnkılabını gerçekteştirmiştir.

Mişkat yayınları olarak böylesine önemli bir şahsiyetin liderlik boyutlarını inceleyen bir eserle, sizlerle buluşmanın sevincini yaşamaktayız. Umarız tüm okuyucular için çok faydalı ve verimli bir eser olur.

**el-Mustafa Üniversitesi Türkiye Temsilciliği**  
**el-Mustafa Yayınları**





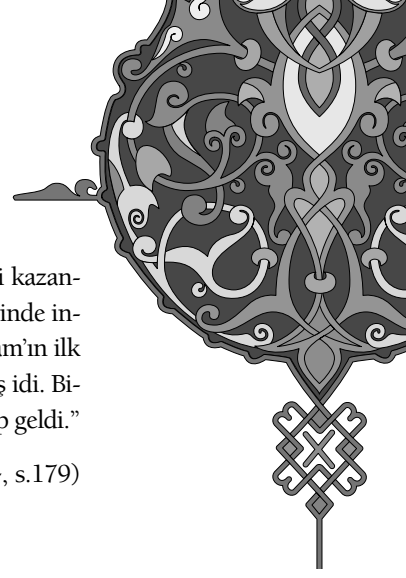
“ Sizler gayret gösterin, dostlarınıza da halkın kalbini kazanmaya çalışmalarını söyleyin. İslam'ın ilk dönemlerinde insanların kalpleri hükümete dönük olduğu gibi, İslam'ın ilk dönemlerindeki hükümet de insanların kalplerinde kurulmuş idi. Binaenaleyh, sayıca az bir topluluk, büyük imparatorluklara galip geldi.”

(Sahife-i İmam, c.14, s.179)

## Önsöz

İmam Humeyni, çağımızın bilge bir şahsiyetidir. Tevhid rayihası onun varlığına sinmiş, onun zihni ve itikadi yapısı, ilahi ayetlerin musiki ile yoğrulmuştur. Dolayısıyla şunu kesin olarak söyleyebiliriz ki bu Kur'ani eğitimden dolayı İslam Devrimi, tüm dünyada derin bir değişim yaratmış ve onun bu ilerici hareketi dünyadaki dengelerin değişmesine sebep olmuştur. Onun liderlik tarz ve modeli, kaynağını maneviyattan ve ulûhiyetten almaktadır. Doğal olarak da bu yeni olgu, liderlik konusunda araştırma yapanları bunun üzerinde düşünmeye zorlamıştır. Liderlikteki bu yeni yöneliş, araştırmacıları çeşitli açılardan konuyu bilimsel olarak incelemeye ve görüş alışverişinde bulunmaya sevk etmiştir. Elinizdeki eserin yazarının bu konuyu gündeme getirmekteki hedefi, liderlik tarzını, İmam Humeyni'nin bakış açısıyla ortaya koymaktır. Bu hedefi gerçekleştirme doğrultusunda da liderlik konusundaki anahtar kavramları, bu konuda gündeme gelen temel soruları ve İmam Humeyni'nin liderlik tarzını ele alarak incelemektir.

Yapılan araştırmalar, İmam Humeyni'nin liderlik tarzının diğer liderlerden farklı olduğunu göstermektedir. Onun liderlik konusuna yaklaşım biçimi, yeni ve bedii bir model ortaya koymuştur. Bu yaklaşımın



sonucunu, kalpler üzerindeki yöneticilik olarak özetlemek mümkündür. Bu noktada “İmam Humeyni'nin liderlik tarzını söz konusu etmek neden gereklidir, acaba daha önce bu konuda bir araştırma yapılmış mıdır” şeklindeki bazı soruların akla gelmesi mümkündür. İlerleyen bölümlerde bu sorulara cevap verilecektir.

### **Konunun Ele Alınmasının Gerekliği**

Aslında İmam Humeyni'nin çeşitli bilgi alanlarındaki düşünce temelleri, İslam şeriatına dayalı olarak gelişmiştir. Bu doğrultuda İmam'ın fikri temelleri İslam'ın ilk dönemine kadar uzanan tarihi bir geleneğe dayanmaktadır. Bu düşünce de Kur'an ile nebevi ve velayi sünnete ilişkin derin bir bilginin “bilim ve din”e, daha yerinde bir ifadeyle “dinî yönetim ve hükümet”e bağlanmasıyla İslam Cumhuriyeti'nin ortaya çıkışında tecelli etmiştir.

İslam Cumhuriyeti'nin Kurucusu'nun dini düşünce ve eylemin tazelik ve canlılığı, İmam Humeyni'nin liderlik tarzını dünyadaki mevcut liderlerinkinden ayırmakta, bu durum da liderlik konusu üzerinde incelemelerde bulunan araştırmacıları, bunu ele almaya sevk etmektedir.

Öte yandan İmam'ın nurani düşüncelerinin anlatılıp aktarılması, bu cümleden de onun yöneticilik ve liderlik düşüncesinin sonraki kuşaklara tanıtılması inkâr edilemeyecek bir zarurettir. Çünkü İmam'ın en büyük ilmi kazanımı İslam Cumhuriyeti'nin kurulmasıdır bu da onun “din” ve “Gaybet çağında yönetim” konularında vardığı düşüncelere dayanmaktadır. Kuşkusuz bu düşünce de incelenmeye, tanınmaya ve aktarılmaya değerdir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta da İmam Humeyni'nin toplumu yönetme şekline ilişkin yönelimi, İslam'dan çıkarılan görüşlere dayanmaktadır ve bu dini çıkarımlardan yararlanarak liderlik alanındaki İslami davranış modellerini ortaya koymak mümkündür. Bu çalışmanın hedefi, İmam Humeyni'nin liderlik tarzını inceleyerek bunu İslami topluma sunmaktır. Ayrıca İmam Humeyni'nin liderlik modeline dayanarak liderlik konusunda İslami bir model ortaya koyup onu sunmanın en önemli sebeplerinden birisi şudur: Onun İslami yönetim ve hükümet

konularındaki düşünceleri, İslami mücadelenin son derece geniş ve kapsamlı muhtelif dönemlerinde (gerek devrimden önce ve gerekse devrimden sonra) çeşitli şekillerde ortaya konmuş ve belirginlik kazanmıştır. Bu yüzden elinizdeki kitabın yazarı, bu eserde yüksek bir hedefe varmak açısından aşağıdaki şu kilit sorulara cevap vermeye çalışacaktır: “İmam Humeyni'nin liderlik tarzı nasıldı? Onun liderlik modelinin en önemli unsurları nelerdi?”

Bu sorulara cevap verip konuyu çeşitli açılardan incelediğimizde, yerel-İslami kültüre uygun bir liderlik modeli inşası kolaylaşmaktadır. Böylece örgüt ve kurumlardaki model yaratma ve model alma açısından var olan boşluk ortadan kalkmaktadır. Bu çalışmanın ana konusu İslam Cumhuriyeti'nin Kurucusu'nun liderlik tarzıdır ve bu da İmam Humeyni'nin devrimci çizgisindeki İslami hareketin başlamasından onun vefatına kadar olan dönemi kapsamaktadır.

### **Araştırmanın Öncesi**

İmam Humeyni'nin liderliği meselesiyle ilgili olarak birçok yazılar kaleme alınmıştır ve bunların her birinde de İmam'ın liderliği çeşitli açılardan incelenmiştir. Ayrıca onun liderliği ile ilgili birçok proje ve etüt de söz konusudur. Bu cümleden Devlet Eğitim Merkezi nezaretindeki İmam Humeyni'nin Liderlik ve Yöneticiliği Projesine değinmek gerekmektedir. Aynı şekilde benzer konularda yazılmış akademik tezlerde, İmam Humeyni'nin liderliği, çeşitli açılardan incelenmiştir. Bütün bunlarla birlikte şimdiye kadar İmam Humeyni açısından liderlik tarzı konusunu inceleyen derli toplu bir esere rastlamadık. Dolayısıyla yapılan incelemeler dikkate alındığında elinizdeki eser, bu konuda yazılmış yeni ve özgün bir çalışmadır.

### **Kitabın Kurgusu**

Bu çalışma, dört bölüm ve bir sonuç kısmından oluşmaktadır.

Birinci bölümde İmam Humeyni'nin liderliği ile ilgili genel bilgiler yer almaktadır. Yönetim, liderlik, liderlik tarzı, İmam'ın liderlik tarzını anlama gibi kavramlar, bu bölümde incelenmiştir.

İkinci bölümde geleneksel, davranışsal ve iktizai yaklaşımları içeren araştırma literatürü söz konusu edilmiş ve liderlik konusundaki muhtelif modeller ve teoriler hakkında incelemelerde bulunulmuştur.

Üçüncü bölümde, İmam Humeyni'nin liderliğe ve İslami liderlik modeli özelliklerine yönelimi söz konusu edilmiş, İmam Humeyni açısından liderlik kavramı konusu ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde, İmam Humeyni'nin liderlik modeli söz konusu edilmiş, İran İslam Cumhuriyeti'nin Kurucusu'nun liderlik modeli olarak tanınan "kalpler üzerinde yöneticilik" ve bunu oluşturan unsurlar tanıtılmıştır.

Beşinci sonuç bölümünde yöneticiliğe özgü bahisler ve İmam Humeyni'nin liderliği başlıklı konu ele alınmıştır. Bu bölüm de aşağıdaki iki kısımdan oluşmaktadır.

- A) Bazı liderlerin ve yöneticilerin gözüyle İmam Humeyni'nin yöneticiliği ve liderliği
- B) Muhtelif meselelerde İmam Humeyni'nin liderlik tarzının analizi.

Son olarak okuyuculardan ve görüş sahiplerinden yapıcı eleştiri ve önerilerini sunarak, eserin eksikliklerini belirterek konuların zenginleşmesine katkıda bulunmalarını istirham ediyorum.

Bu eseri, İmam Humeyni'nin yüce ruhuna, şehidlere, babama ve aneme takdim ediyorum.

Abbas Şefii  
2 Mayıs 2010